

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДИЛЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

*РОМАНАШЕНКО О.А., ДОЦЕНТ, РОМАНАШЕНКО М.О.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах посилення глобалізаційних процесів та їх впливу на розвиток міжнародної та внутрішньої економічних систем потребує удосконалення фінансової системи, в якій чільне місце відводиться біржовому та позабіржовому ринку цінних паперів. Фондовий ринок – це ключовий механізм, який знаходиться в центрі усієї фінансової системи і забезпечує акумуляцію і трансферт вільного інвестиційного капіталу.

На українському фондовому ринку нині працюють понад 700 організацій, що мають ліцензії торговців цінними паперами [12], проте рівень розвитку їх бізнесу все ще не дозволяє їм повною мірою вирішувати завдання організації ефективного функціонування фондового ринку, тому вони прагнуть знайти найбільш прийнятні способи організації своєї діяльності. У процесі організації свого бізнесу суб'єкти, що займаються брокерською і дилерською діяльністю, стикаються з рядом проблем, що вимагають спеціального вивчення. Враховуючи вище вказане, зважаючи на необхідність пошуку перспективних напрямів удосконалення діяльності брокерів і дилерів, на особливу актуальність заслуговує проведення дослідження даного аспекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність фінансових посередників на фондовому ринку є широкомасштабною і потребує постійного наукового вивчення і дослідження. У ті чи інші часи до розгляду даної проблематики зверталися провідні науковці і їй присвячені роботи багатьох таких вчених, як М.А. Коваленко [11], Т.Б. Кушнір [11], Л.М. Радванської [11], О.М. Сохацької, М.О. Солодкого, В.П. Ходаківської [13], В.Л. Чеснокова, В.М. Шелудько, В.О. Яворської [14] та інших.

Формування цілей статті. Метою статті є узагальнення практики дилерської діяльності на ринку цінних паперів і визначення тенденцій, умов, напрямів і значення їх інтеграції в розвитку фондового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зарубіжний досвід свідчить, що вже понад три століття основним центром формування фінансової системи будь-якої країни з ринковою економікою є фондовий ринок, який слугує основним організаційно-економічним механізмом, що забезпечує обіг різноманітних цінних паперів та фінансових інструментів.

Різновидом фінансового ринку є фондовий ринок (ринок цінних паперів). Ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» визначає фондовий ринок (ринок цінних паперів) як сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів) [10]. У цьому визначенні законодавець під поняттям «ринок» розуміє сукупність правовідносин та суб'єктний склад – сукупність учасників фондового ринку. У зазначеному законі наголошується, насамперед, на правовідносинах, а не місці, де виникають ці правовідносини.

Дилерська діяльність на ринку цінних паперів є господарсько-торгівельною діяльністю. Здійснення дилерської діяльності на ринку цінних паперів має такі особливості:

- особливий суб'єктний склад. Відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність, якщо має сплачений грошовими коштами статутний капітал у розмірі не менш як 500 тисяч гривень.

- стандартизованість угод, які укладаються дилером. Відповідно до пп. 2 п. 1 Положення про функціонування фондових бірж (далі – Положення) [7], біржовий контракт (договір) – договір купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів, який укладається між учасниками біржових торгів та реєструється фондовою біржею. Дилерська діяльність на фондовому ринку характеризується типовістю договорів. Сторони такого договору не укладають кожного разу новий договір, а користуються типовими для конкретної фондової біржі договорами.

- особливий територіальний склад здійснення дилерської діяльності. Суб'єкт господарювання, що здійснює дилерську діяльність на ринку цінних паперів, не здійснює перевезення товару, його зберігання, сервісне обслуговування. Місцем здійснення дилерської діяльності можна визначити приміщення фондової біржі.

- ліцензійний характер дилерської діяльності на фондовій біржі. Підставою для здійснення дилерської діяльності на фондовій біржі є отримання ліцензії Національної комісії із цінних паперів та фондового

ринку (НКЦПФР). Ліцензія на здійснення дилерської діяльності на фондовій біржі видається на платній основі і є безстроковою [8].

– обов'язковість участі в саморегулятивній організації (СРО) та/або об'єднанні професійних учасників ринку цінних паперів (ОПУ). Зазначена вимога встановлена п. 1 Р. II Рішення НКЦПФР № 819 від 14.05.2013 [6]. Подвійність регулювання фондового ринку загалом та дилерської діяльності зокрема впливає зі ст. 47 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок». На думку деяких вчених, СРО на фондовому ринку поєднують функції державного управління та функції цивільно-правового механізму дії на фондовий ринок. Що стосується діяльності ОПУ, то вона має більше координаційний характер.

На сьогоднішній день на фондовому ринку України здійснюються такі види професійної діяльності:

- діяльність з торгівлі цінними паперами;
- діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- депозитарна діяльність;
- діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку;
- клірингова діяльність [1; 2; 14].

Діяльність з організації торгівлі на ринку цінних паперів здійснюється фондовими біржами. При цьому, вона може включати здійснення клірингу та розрахунків за фінансовими інструментами, іншими, ніж цінні папери [14].

Відповідно до Постанови КМУ від 14 квітня 2009 р. № 363 «Про запровадження інституту первинних дилерів на ринку державних цінних паперів» [5] первинна дилерська діяльність на фондовому ринку – банківська діяльність. У цьому разі первинним дилером може виступати банк, який насамперед здійснює дилерську діяльність на фондовому ринку України (відповідає вимогам для здійснення дилерської діяльності на фондовому ринку України) та додатково відповідає вимогам для здійснення первинної дилерської діяльності.

Законодавство України не встановлює вимог до резидентності банку, який може набути статусу первинного дилера, а також до джерела формування статутного капіталу такого банку – приватний чи державний банк. Статус первинного дилера може набути і іноземний банк за умови відповідності вимогам, які ставляться до первинного дилера. Наприклад, за законодавством Литви вимагається наявність у фінансових установ певного кредитного рейтингу (Moody's: A3, S&P: A-) для отримання статусу первинного дилера [10, с. 4].

Первинна дилерська діяльність характеризується певними привілеями зі боку держави в обмін на зобов'язання первинних дилерів.

Держава зацікавлена в первинній дилерській діяльності тому що: первинні дилери викупувають емітовані державою цінні папери; сприяють залученню внутрішньодержавних коштів у національній валюті, які є дешевшими, ніж іноземні валютні кредити.

Таким чином встановлюючи вимогу до мінімальної кількості цінних паперів, які зобов'язані викупити первинні дилери протягом певного проміжку часу, держава гарантує собі викуп емітованих нею цінних паперів. Обов'язок первинних дилерів виставляти одночасно заявки на купівлю і продаж цінних паперів передбачений примірним договором про співпрацю на ринку державних цінних паперів (п. 2.1.1) [9].

Оскільки держава зацікавлена в первинній дилерській діяльності, вона намагається створювати додаткові переваги для дилерів, які мають намір стати первинними дилерами. Звільняються від оподаткування доходи, отримані від інвестування в державні цінні папери. Національний Банк України в періоди курсової нестабільності встановлював особливі умови продажу іноземної валюти для первинних дилерів та продавав облігації внутрішньодержавної позики в іноземній валюті первинним дилерам на особливих пільгових (ексклюзивних) умовах [4].

Але існують практикуючі юристи та економісти які зазначають, що інститут первинного дилерства на ринку державних цінних паперів себе не виправдав, а створив тільки додаткові перепони в торгівлі. Так, наприклад, протягом двох останніх років кількість банків – первинних дилерів в Україні – зменшилася і станом на 23 травня 2016 року становила 13 [3]. Причинами зменшення кількості банків – первинних дилерів – є, насамперед, негативні явища в економіці України: девальвація гривні зменшила еквівалент статутних капіталів банків у євро (не виконується вимога до статутного капіталу банку – первинного дилера – в 10 млн. євро); політика залучення іноземних кредитів урядом замість позичання в середині країни; низька дохідність облігацій і казначейських зобов'язань уряду України. Зазначені причини негативно вплинули на інтерес, передусім, з боку покупців державних цінних паперів до такої сфери банківської діяльності, як первинна дилерська діяльність. Її кризи, на нашу думку, є виправданою. На сьогоднішній день більшість банків-первинних дилерів не можуть викупити навіть обов'язковий мінімум цінних паперів, який передбачений угодою з Мінфіном. Отже, діяльність первинних дилерів на фондовій біржі в Україні залежить насамперед від економічної ситуації в державі.

Висновки. Дилерська діяльність дуже поширена на фінансовому ринку, тому вона може бути розділена на дилерську діяльність та первинну дилерську діяльність.

Первинним дилером в Україні може виступати лише банк. Особливість первинної дилерської діяльності полягає у здійсненні торгівлі цінними паперами, емітованими державою, на відміну від дилерської діяльності на ринку цінних паперів.

Для подолання причин низької ефективності інвестиційної діяльності банківських установ необхідно:

- розробити та впровадити невідкладні заходи щодо активізації участі банків у фінансуванні інвестиційних проєктів;

- на державному рівні повинна бути сформована цільова структурна модель банківської системи України, яка б передбачала виділення сегмента інвестиційних банків;

- доцільно розглянути можливість запровадження обґрунтованих у роботі заходів щодо підвищення ефективності діяльності банківських установ на інвестиційному ринку;

- визначити напрямки вирішення розглянутих проблем, які стримують активізацію діяльності банків у напрямку акумулювання довгострокових фінансових ресурсів та їх ефективного перерозподілу до підприємств реального сектору економіки.

Література.

1. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» № 448/96. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 3480-15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Лист національного банку України від 16.05.2016 № 40-0020/41287 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/shodo-perelikubankiv-pervinnih-dileriv-na-rinku-derzhavnih-doc269948.html>

4. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 04 грудня 2015 року № 863 : Постанова Правління Національного банку України від 14.01.2016 № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0007500-16>.

5. Про запровадження інституту первинних дилерів на ринку державних цінних паперів : Постанова КМУ від 14.04.2009 № 363 : ред. від 22.08.2013 // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 77.

6. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами : Рішення НКЦПФР від 14.05.2013 № 819 : ред. від 29.04.2016 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 52.

7. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж : Рішення НКЦПФР від 22.11.2012 № 1688 : ред. від 01.01.2016. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 100.

8. Про затвердження Порядку та умов видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку, переоформлення ліцензії : Рішення НКЦПФР від 14.05.2013 № 817 : ред. від 22.04.2016 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 48.

9. Про затвердження складу комісії з відбору та оцінки функціонування первинних дилерів і примірного договору про співпрацю на ринку державних цінних паперів : Наказ міністерства фінансів України від 21.07.2009 № 918 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=05QA08AAD3>

10. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV : ред. від 01.05.2016 // Голос України. – 2006. – № 69.

11. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / [М.А. Коваленко, Л.М. Радванська, Н.В. Лобанова, Г.М. Швороб]. – Херсон : Олді-Плюс, 2005. – 572 с.

12. Річні звіти Державної комісії із цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] / Державна комісія із цінних паперів та фондового ринку. – Режим доступу : <http://www.ssmc.gov.ua/ShowPage.aspx?PageID=12>.

13. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навчальний посібник / В.П. Ходаківська, В.В. Беляєв. – К.: ЦУЛ, 2014. – 616 с.

14. Яворська В.О. Аналіз діяльності фондових бірж на ринку цінних паперів України [Електронний ресурс] / В.О. Яворська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 19. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua\issue-19-2017>.

References.

1. Zakon Ukrainy «Pro derzhavne rehulyuvannya rynku tsinnykh paperiv v Ukraini» № 448/96 [Law of Ukraine «On State Regulation of the Securities Market in Ukraine» No. 448/96]. (n.d). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy «Pro tsinni papery ta fondovyy rynek» № 3480-15 [Law of Ukraine «On Securities and Stock Market» No. 3480-15]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

3. Lyst natsional'noho banku Ukrainy vid 16.05.2016 № 40-0020/41287 [Letter of the National Bank of Ukraine dated May 16, 2016 No. 40-0020 / 41287]. [document.ua](http://document.ua/shodo-perelikubankiv-pervinnih-dileriv-na-ryнку-derzhavnih-doc269948.html). Retrieved from <http://document.ua/shodo-perelikubankiv-pervinnih-dileriv-na-ryнку-derzhavnih-doc269948.html> [in Ukrainian].

4. Pro vnesennya zmin do postanovy Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrainy vid 04 hrudnya 2015 roku № 863 : Postanova Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrainy vid 14.01.2016 № 7 [On amendments to the Resolution of the

Board of the National Bank of Ukraine dated December 4, 2015, No. 863: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated January 14, 2016 No. 7]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0007500-16> [in Ukrainian].

5. Pro zaprovadzhennya instytutu pervynnykh dyleriv na rynku derzhavnykh tsinnykh paperiv : Postanova KMU vid 14.04.2009 № 363 : red. vid 22.08.2013 [About introduction of the institution of primary dealers in the market of government securities: CMU Resolution No. 363 of 14.04.2009: Ed. dated 22.08.2013]. (2009). *Uryadovyy kur"yer – Government Courier*, No. 77 [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennya litsenziynykh umov provadzhennya profesiynoi diyal'nosti na fondovomu rynku (rynku tsinnykh paperiv) – diyal'nosti z torhivli tsinnykh paperamy : Rishennya NKTSPFR vid 14.05.2013 № 819 : red. vid 29.04.2016 [On approval of Licensing conditions for conducting professional activity in the stock market (securities market) - securities trading activity: Decision of the NCSSMF dated May 14, 2013, No. 819: ed. of 04/29/2016]. (2013). *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – Official bulletin of Ukraine*, No 52 [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro funktsionuvannya fondovykh birzh : Rishennya NKTSPFR vid 22.11.2012 № 1688 : red. vid 01.01.2016 [About approval of the Regulation on the operation of stock exchanges: Decision of the NCSSM of 22.11.2012 № 1688: ed. from 01.01.2016]. (2012). *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – Official bulletin of Ukraine*, No 100 [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennya Poryadku ta umov vydachi litsenzii na provadzhennya okremykh vydiv profesiynoi diyal'nosti na fondovomu rynku, pereformlennya litsenzii : Rishennya NKTSPFR vid 14.05.2013 № 817 : red. vid 22.04.2016 [About approval of the Procedure and conditions for issuing a license for the conduct of certain types of professional activity in the stock market, reissuing of a license: Decision of the NCSSMF dated May 14, 2013, No. 817: ed. from 04/22/2016]. (2013). *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – Official bulletin of Ukraine*, No 48 [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennya skladu komisiyi z vidboru ta otsinky funktsionuvannya pervynnykh dyleriv i prymirnoho dohovoru pro spivpratsyu na rynku derzhavnykh tsinnykh paperiv : Nakaz ministerstva finansiv Ukrainy vid 21.07.2009 № 918 [On approval of the composition of the commission for the selection and evaluation of the functioning of primary dealers and an exemplary agreement on cooperation in the market of government securities: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated July 21, 2009 No. 918]. (2009). *consultant.parus.ua*. Retrieved from <http://consultant.parus.ua/?doc=05QAO8AAD3> [in Ukrainian].

10. Pro tsinni papery ta fondovyy rynek : Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 № 3480-IV : red. vid 01.05.2016 [On Securities and Stock Market: Law of Ukraine dated February 23, 2006 No. 3480-IV: Ed. of 01.05.2016]. (2006). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*, No 69 [in Ukrainian].

11. Kovalenko M.A., Radvans'ka L.M., Lobanova N.V., & Shvorob H.M. (2005). *Rynok finansovykh poslub [Financial Services Market]*. Kherson : Oldi-plyus, p. 572 [in Ukrainian].

12. Richni zvyty Derzhavnoyi komisiyi iz tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku [Annual reports of the State Commission on Securities and Stock Market]. (n.d.). *Derzhavna komisiya iz tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku – State Commission on Securities and Stock Market*. Retrieved from <http://www.ssmc.gov.ua/ShowPage.aspx?PageID=12> [in Ukrainian].

13. Khodakivs'ka V.P., & Byelyayev V.V. (2014). *Rynok finansovykh poslub: teoriya i praktyka [Financial Services Market: Theory and Practice]*. Kyiv: TSUL, p. 616 [in Ukrainian].

14. Yavors'ka V.O. (2017). Analiz diyal'nosti fondovykh birzh na rynku tsinnykh paperiv Ukrainy [Analysis of the stock market activity on the Ukrainian securities market]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national problems of the economy*, No. 19. Retrieved from <http://global-national.in.ua\issue-19-2017> [in Ukrainian].

Анотація.

Романашенко О.А., Романашенко М.О. Особливості здійснення дилерської діяльності на фондовому ринку України.

Метою статті є узагальнення практики дилерської діяльності на ринку цінних паперів і визначення тенденцій, умов, напрямів і значення їх інтеграції в розвитку фондового ринку України.

В процесі дослідження використовувався діалектичний метод наукового пізнання, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій і взаємозалежностей функціонування фондового ринку. Поставлені в роботі задачі вирішувалися за допомогою системного підходу, методів емпіричного та теоретичного дослідження, методів синтезу та аналізу та методів формалізації та узагальнення.

Зарубіжний досвід свідчить, що вже понад три століття основним центром формування фінансової системи будь-якої країни з ринковою економікою є фондовий ринок, який слугує основним організаційно-економічним механізмом, що забезпечує обіг різноманітних цінних паперів та фінансових інструментів.

На сьогоднішній день на фондовому ринку України здійснюються такі види професійної діяльності: діяльність з торгівлі цінними паперами; діяльність з управління активами інституційних інвесторів; депозитарна діяльність; діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку; клірингова діяльність.

На сьогоднішній день більшість банків-первинних дилерів не можуть викупити навіть обов'язковий мінімум цінних паперів, який передбачений угодою з Мінфіном. Отже, діяльність первинних дилерів на фондовій біржі в Україні залежить насамперед від економічної ситуації в державі. Для подолання причин низької ефективності інвестиційної діяльності банківських установ необхідно: розробити та впровадити невідкладні заходи щодо активізації участі банків у фінансуванні інвестиційних проєктів; на державному рівні повинна бути сформована цільова структурна модель банківської системи України, яка б передбачала виділення сегмента інвестиційних банків; доцільно розглянути можливість запровадження обґрунтованих у роботі заходів щодо підвищення ефективності діяльності банківських установ на інвестиційному ринку; визначити напрямки вирішення розглянутих проблем, які стримують активізацію діяльності банків у напрямку акумулювання

довгострокових фінансових ресурсів та їх ефективного перерозподілу до підприємств реального сектору економіки.

Також, удосконалення дилерської діяльності та її інтеграція на українському ринку цінних паперів повинні повністю слідувати глобальним тенденціям і включати: універсалізацію всіх дилерських послуг; концентрацію дилерських послуг у великих компаніях; вертикальну структурування дилерської діяльності; інтеграцію у світовий ринок дилерських послуг; удосконалення регулятивної бази та уніфікацію умов функціонування дилерських установ до світових вимог.

В Україні на сучасному етапі розвитку українського фондового ринку характерною має стати універсалізація послуг професійних учасників, у тому числі з поданням надання інших фінансових послуг, наприклад банківських.

Ключові слова: *дилерська діяльність, фондовий ринок, цінні папери, первинні дилери.*

Аннотація.

Романашенко А.А., Романашенко М.А. Особенности осуществления дилерской деятельности на фондовом рынке Украины.

Целью статьи является обобщение практики дилерской деятельности на рынке ценных бумаг и определения тенденций, условий, направлений и значения их интеграции в развитии фондового рынка Украины.

В процессе исследования использовался диалектический метод научного познания, который предусматривает выявление закономерностей, тенденций и взаимозависимостей функционирования фондового рынка. Поставленные в работе задачи решались с помощью системного подхода, методов эмпирического и теоретического исследования, методов синтеза и анализа и методов формализации и обобщения.

Зарубежный опыт свидетельствует, что уже больше трех веков основным центром формирования финансовой системы любой страны с рыночной экономикой является фондовый рынок, который служит основным организационно-экономическим механизмом, который обеспечивает обращение разнообразных ценных бумаг и финансовых инструментов.

На сегодняшний день на фондовом рынке Украины осуществляются такие виды профессиональной деятельности: торговля ценными бумагами; управление активами институциональных инвесторов; депозитарная деятельность; организация торговли на фондовом рынке; клиринговая деятельность.

На сегодняшний день большинство банков дилеров не могут выкупить даже обязательный минимум ценных бумаг, который предусмотрен соглашением с Минфином. Следовательно, деятельность первичных дилеров на фондовой бирже в Украине зависит в первую очередь от экономической ситуации в государстве. Для преодоления причин низкой эффективности инвестиционной деятельности банковских учреждений необходимо: разработать и внедрить неотложные мероприятия относительно активизации участия банков в финансировании инвестиционных проектов; на государственном уровне должна быть сформирована целевая структурная модель банковской системы Украины, которая бы предусматривала выделение сегмента инвестиционных банков; целесообразно рассмотреть возможность ввода обоснованных в работе мероприятий относительно

повышения эффективности деятельности банковских учреждений на инвестиционном рынке; определить направления решения рассмотренных проблем, которые сдерживают активизацию деятельности банков в направлении аккумуляции долгосрочных финансовых ресурсов и их эффективного перераспределения к предприятиям реального сектора экономики.

Также, совершенствование дилерской деятельности и ее интеграция на украинском рынке ценных бумаг должны полностью следовать глобальным тенденциям и включать: универсализацию всех дилерских услуг; концентрацию дилерских услуг в больших компаниях; вертикальную структуризацию дилерской деятельности; интеграцию в мировой рынок дилерских услуг; совершенствование регулятивной базы и унификацию условий функционирования дилерских учреждений к мировым требованиям.

В Украине на современном этапе развития украинского фондового рынка характерной должна стать универсализация услуг профессиональных участников, в том числе с сочетанием предоставления других финансовых услуг, например, банковских.

Ключевые слова: дилерская деятельность, фондовый рынок, ценные бумаги, первичные дилеры.

Abstract.

Romanashenko O., Romanashenko M. Features of realization dealer activity at the fund market of Ukraine.

The purpose of the article is to summarize the practice of dealer activities in the securities market and identify trends, conditions, directions and the significance of their integration in the development of the Ukrainian stock market.

In the process of research, the dialectical method of scientific knowledge was used, which provides for the identification of patterns, trends and interdependencies of the functioning of the stock market. The tasks set in the work were solved using a systematic approach, empirical and theoretical research methods, synthesis and analysis methods, and formalization and generalization methods.

Foreign experience shows that for more than three centuries, the main center for the formation of the financial system of any country with a market economy is the stock market, which serves as the main organizational and economic mechanism that ensures the circulation of various securities and financial instruments.

Today, the following professional activities are carried out on the stock market of Ukraine: securities trading; asset management of institutional investors; depository activity; organization of trade in the stock market; clearing activities.

To date, most dealer banks cannot even buy back the mandatory minimum of securities, which is provided for in an agreement with the Ministry of Finance. Consequently, the activity of primary dealers on the stock exchange in Ukraine depends primarily on the economic situation in the state. To overcome the reasons for the low efficiency of investment activities of banking institutions, it is necessary to: develop and implement urgent measures regarding the intensification of banks' participation in financing investment projects; at the state level, a target structural model of the banking system of Ukraine should be formed, which would include the allocation of a segment of investment banks; it is advisable to consider the possibility of introducing measures that are justified in the work regarding the effectiveness of banking institutions in the investment market; identify ways to solve the problems considered, which restrain the intensification of banks' activities in the

direction of accumulating long-term financial resources and their effective redistribution to enterprises of the real sector of the economy.

Also, the improvement of dealer activity and its integration on the Ukrainian securities market should fully follow global trends and include: universalization of all dealer services; concentration of dealer services in large companies; vertical structuring of dealer activity; integration into the world market of dealer services; improvement of the regulatory framework and unification of the conditions for the functioning of dealer institutions to world requirements.

In Ukraine, at the present stage of development of the Ukrainian stock market, the universalization of the services of professional participants, including the combination of other financial services, such as banking, should be characteristic.

Key words: *dealer activity, fund market, securities, primary dealers.*

УДК 35.08

ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

***ПОДОЛЬСЬКА О.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, ОБЕРЕМОК В.В.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливою складовою кадрового менеджменту є адаптація персоналу. Так і є, бо стаючи працівником організації, новий працівник стає перед невідкладністю прийняти організаційні вимоги: режим роботи та відпочинку, положення, посадові інструкції, накази і т. д. Він буде вимушений по-новому оцінити свій світогляд, звички, співвіднести їх з прийнятими в новому колективі нормами і правилами поведінки, іншими звичаями. Шкода, що у нас не дуже серйозно сприймають кадрові служби, значення заходів з адаптації новачків. І досі більшу частину державних підприємств та комерційних організацій не мають навіть базових програм адаптації. В таких умовах, як: введення інакшого механізму господарювання, переходу на самофінансування та самоокупність, що супроводжується перерозподілом робочої сили, збільшенням числа робітників, які змушені освоювати нові професії, або міняти своє робоче місце і колектив, важливість проблеми адаптації зростає ще більше [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кадрове забезпечення фірм необхідними працівниками, які можуть забезпечувати їх ефективне функціонування в умовах прискореного науково-технічного прогресу і жорсткої конкуренції, привертає велику